

Posudek oponentky na bakalářskou práci Kristiny Pavlíkové *Židovství jako obraz vyčlenění: Jacques de Lacretelle a Ladislav Fuks*

Ve své slavné *Úvaze o židovské otázce* (1946) Sartre definuje židovství jako „produkt vnějšího pohledu“, nejčastěji nepřátelsky laděného, na který samotní Židé, přinejmenším ti „neautentičtí“ (žádného „autentického“ autor bohužel necituje), jen více či méně vypjatě reagují. Na toto „negativní“ vymezení své identity pak kriticky reagovala celá řada židovských intelektuálů (naposledy Marek Halter), kladoucích logickou otázku: Proč bychom měli být definováni výhradně zvnějšku, pozorováni cizíma očima, utváření okolní společností, která nás vnímá jako „jiné“?

Právě tímto tradičním „pohledem zvnějšku“ se ve své bakalářské práci zabývá Kristina Pavlíková, když zkoumá dva nežidovské autory (Jacquesa de Lacretelle a Ladislava Fukse) a jejich literární pojetí židovství. Správně usuzuje, že ať už jde o nahlížení obdivné až glorifikující (Fuks) či naopak podezřívavé a rasismem zavánějící (Lacretelle), židovská identita hraje roli jakéhosi „zástupného zobrazení“, projekčního plátna, na něž autoři promítají utajené aspekty své vlastní existence.

Tento přístup je velmi chytrý a zajímavý. I když zvolení autoři nežili ve stejné době, lišili se národností, společenským postavením, politickou orientací i literárními kvalitami (ani ta nejlepší Lacretellova díla se po mém soudu nemohou měřit s Fuksovými), jejich práce s maskami, zástupnými zobrazováními a sebestylizacemi vykazuje značné podobnosti.

Autorka se zaměřila převážně na vztah mezi židovstvím a nepřiznanou homosexualitou, tedy dvěma možnými zdroji „jinakosti“, společenského zavržení či otevřené perzekuce.¹ V této souvislosti by bylo zajímavé aplikovat na oba autory (zejména Lacretella) Lessingův postřeh o „židovské sebenenávisti“ (*Jüdischer Selbsthaß*, 1930),² kterou další židovský myslitel Manès Sperber později rozšířil na příslušníky jakékoli minority.³ Pak bychom se oklikou znovu dostali k sartrovskému problému: Do jaké míry se která minorita je schopna vidět nezávisle na majoritním pohledu?

Jinak výbornou práci zbytečně hyzdí a čtenářovu pozornost nežádoucím způsobem rozptyluje celá řada drobných formálních pochybení. Všechny jsem tužkou vyznačila přímo do textu,⁴ takže následující výčet zahrnuje jen ty nejčastěji se opakující:

¹ Asi by stálo za to podotknout, že sexuální orientace obou autorů byla za jejich života (Lacretelle) nebo dodnes (Fuks) trestným činem. Homosexualita přestala být ve Francii „přestupkem“ až v roce 1982 a „psychickou nemocí“ o devět let později. Pedofilie nikdy depenalizována nebyla.

² L'une des réactions possibles de tout groupe minoritaire en butte à une hostilité générale. On fait sien le discours de l'autre, le justifie, le légitime à ses propres yeux : « Je suis bien tel que les autres me disent que je suis. Ils me haïssent, je me hais. »

³ Sperber, Manès. *Être Juif*. Traduit de l'allemand par Olivier Mannoni. Préface d'Elie Wiesel. Paris : Éditions Odile Jacob. 1994. 216 p. ISBN 2-7381-0232-8.

⁴ Autorka bude mít tuto opravenou verzi k dispozici na katedře. Doporučuji, aby se s ní následně seznámila, protože dělá zbytečné chyby, zejména v předložkách a slovesných vazbách.

- Vložené vedlejší věty by měly být důsledně oddělovány čárkami. Před spojkou „a“ ve významu slučovacím se čárka naopak nepíše. (Obecně pozor na kalky z francouzské syntaxe: „Na rozdíl od Pierra, Charles se posléze přiklonil se...“ - 8) Obecně platí, že příliš dlouhá souvětí znepřehledňují text. Tam, kde už čtenář začíná tápat s určováním původního podmětu, by bylo dobré začít další větu.
- Ženská příjmení musejí být buď přechylována všude, nebo nikde. (Verneová, Mooshabrová...)
- Český úzus je pochopitelně volnější než ten francouzský, ale i v něm není vhodné několikrát (v rámci téhož odstavce) přeskakovat z minulosti do přítomnosti a budoucnosti, když autorka líčí současně probíhající jevy.
- Pozor na slovosled a vazby: „Jediným literárním počinem mu však zůstala studie...“ (8: ???); „K Silbermannovi táhne vypravěče pocit...“ (49).
- V plynulém textu by neměly figurovat zkratky jmen a letopočtů. Výsledek pak působí jako předběžné poznámky: „... se začala projevovat J. melancholická povaha.“ (9)
- Názvy děl studovaných autorů mohou být poprvé uvedeny i v originálu, nicméně ve zbytku práce je obvyklé užívat jejich český překlad (a to i v případě, že ho musí stanovit sama autorka). V každém případě musejí být značeny kurzívou.
- Třířádkové a delší citace by měly být náležitě odsazeny a odlišeny velikostí písma. (Obvyklý úzus je opět jednojazyčný, s původní verzí v poznámkách pod čarou.)
- Je třeba sjednotit úzus u poznámek pod čarou: Studentka jednou vkládá příslušné číslo odkazu před interpunkci, jindy za ni.
- Pokud existuje český ekvivalent, je obvykle stylisticky vhodnější: raději „osobně představovat“ než „reprezentovat“ (7), „implikace“ (19) v češtině vyvolává spíše matematické konotace.
- „Vystavit“ znamená „veřejně předvést“. Autor tedy na určitém principu „nevystavil“ svůj text. On ho „vystavěl“. (22)
- Překlepů či vynechávek není moc, ale občas se vyskytnou: „Přestože se šlo pouze o úskočný manévr“ (25), „skutečnost, která o postavě vyjde až v závěru“ (29), „nikdy nemohli být přátelé“ (35), „qualités les plus profonds“ (36).
- Jak to, že primární bibliografické zdroje (Lacretelle a Fuks) nejsou odděleny od sekundárních?

Navzdory výše uvedeným výtkám a s ohledem na velmi zajímavé téma předloženou bakalářskou práci vřele doporučuji k obhajobě s navrženým hodnocením „výborně“.

V Praze dne 1. 9. 2013

doc. PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.